

Evaluatie gebiedsprogramma

---

aan: de raad van de gemeente Hillegom
datum: 18 april 2024

ons kenmerk: Z-24-369890
datum collegevergadering: 7 mei 2024
portefeuillehouder: Dhr. M. Dijkshoorn
behandelend ambtenaar: Fred Wulp & Rick van den Burg
emailadres: R.vandenburg@hltsamen.nl
telefoon: 14 0252
embargo:

Het college stuurt u bijgevoegd memo en het rapport Evaluatie gebiedsprogramma's groen Duin- en Bollenstreek 2010-2023.

Met de vaststelling van de provinciale programmasubsidie in november 2023 is een mijlpaal bereikt in de uitvoering van het Gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek (2016). Daarom heeft het Bestuurlijk Overleg Landschap Recreatie Natuur Erfgoed eind 2022 opdracht gegeven voor een evaluatie van de resultaten van de gebiedsprogramma's sinds 2010. Deze evaluatie vindt u in de bijlage van deze brief. In de memo vindt u een korte toelichting.

De gemeenten hebben of gaan nader beleid opstellen rond (verblijfs)recreatie, recreatieve verbinding duinen-Ringvaart, heilzame badplaats, bomenstrategie. Inspelen op klimaatadaptatie in verband met zowel tekort als teveel water en hittestress vraagt de komende jaren om aandacht. De provincie Zuid-Holland heeft de afgelopen jaren de aandacht verlegd van recreatie (voor bezoekers) naar beweegvriendelijke leefomgeving voor de eigen inwoners. Met het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) gaat de provincie nadrukkelijker inzetten op groenblauwe dooradering, bomenstrategie, completering en versterking van Natuur Netwerk Nederland (NNN) en waterkwaliteit. Deze ontwikkelingen bieden kansen zowel qua doelbereik als qua financiering op het moment dat het Rijk transitiegelden gaat toekennen aan de provincies.

Deze ontwikkelingen gaan de colleges nu eerst analyseren, voordat zij gezamenlijk besluiten hoe de gemeenten verder gaan met de gezamenlijk inzet voor landschap, recreatie, natuur en erfgoed.

Bijlagen:

1. Memo evaluatie groenprogramma
2. Rapport Evaluatie Gebiedsprogramma's groen Duin- en Bollenstreek

Memo evaluatie groenprogramma

Achtergrond

Na dertien jaar uitvoering van opeenvolgende gebiedsprogramma's groen hebben de gemeenten de resultaten en doelrealisatie geëvalueerd.

In 2010 heeft het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland het Regionaal Groenprogramma vastgesteld als invulling van het Regionaal Project onder de Regionale Investeringsfonds (RIF). Sinds dat jaar heeft het Cluster Duin- en Bollenstreek een gezamenlijk gebiedsprogramma groen. In 2015 heeft de provincie Zuid-Holland de gemeenten verzocht een Landschapstafel in te richten met stakeholders van maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. In 2015-2016 hebben de (toen nog) 6 gemeenten in de Duin- en Bollenstreek met deze Landschapstafel het huidige Gebiedsprogramma B(I)oeiende Bollenstreek; Identiteit - Beleving – Natuur opgesteld.

Doelstellingen

Tot 2014 richtten de gebiedsprogramma's zich op drie thema's 1) Landschapsperspectief, 2) Graslanden en Natuur, en 3) Toerisme, Recreatie en Cultuur. Het laatste gebiedsprogramma richt zich op de strategische doelen: Versterken identiteit, Vergroten belevingsmogelijkheden, Versterken natuurwaarden.

Doelrealisatie

In totaal zijn vanaf 2010 67 projecten in het programma opgenomen. Hiervan zijn elf projecten nog in uitvoering. De investering in groenprojecten is € 21,5 miljoen gedurende de hele periode. Bij de projecten heeft het accent meer op identiteit en beleving (recreatie) gelegen dan op natuur. Wel heeft de meerderheid van de project ook bijgedragen aan het vergroten van de biodiversiteit. Zo vergroten de bloemrijke bermen de beleving maar dragen zij ook bij aan het Bijenlandschap en geeft de restauratie van landgoedparken zowel een impuls aan recreatiemogelijkheden als aan natuur.

Er zijn bestemming toegevoegd aan het wandel- en fietsknooppuntennetwerk, zoals een uitkijktoren, natuurspeeltuinen, belevingstops Trekvaart en een duintuin. Samen met de (landgoed)parken –zoals Wassergeest, Overbosch, Van Nispenpark, Nieuw Leeuwenhorst, Merovechpark– verleiden deze de bezoekers om te recreëren buiten de duinen, die het N2000-gebied zijn. Natuurstrand Noordvoort en de ecologische verbindingzones Offem-Zuid en Trekvaart Voorhout zijn gericht op natuurontwikkeling.

Gedurende de hele periode hebben de gemeenten Teylingen en Katwijk ook projecten uitgevoerd via andere clusters met hun eigen gebiedsprogramma groen, maar met vergelijkbare doelen: Veenweide en Plassen en Leidse Ommelanden. Door de fusie van Noordwijkerhout en Noordwijk is in de fusiegemeente Noordwijk het grootst aantal projecten gerealiseerd. Lisse heeft relatief weinig projecten uitgevoerd, die uitsluitend op het eigen grondgebied lagen. Lisse is de trekker van alle projecten gerelateerd aan het wandel- en fietsknooppuntennetwerk en de entree N207/N208. In 2012 is Lisse als eerste gestart met een project landschapselementen langs doorgaande wegen, dat daarna in meerdere gemeenten is overgenomen. In 2017 was Lisse de trekker voor het opstellen van de Visie Uitstraling Duin- en Bollenstreek, dat voor alle gemeenten de basis vormde voor de Bloemrijke bermen-projecten.

Samenwerking

Voor de uitvoering van het Gebiedsprogramma hebben de gemeenten in 2012 en 2017 Samenwerkingsovereenkomsten (SOK) afgesloten. Er is voor gekozen om afspraken te maken over de uitvoering, zoals het instellen van een afwegingskader en het uitwerken van visies, maar de projecten zijn zelf grotendeels per gemeente uitgevoerd. Landschapselementen, bloemrijke bermen en Toeristisch OverstapPunten

(TOP's) zijn voorbeelden van projecten, die op gelijke wijze in meerdere gemeenten zijn uitgevoerd op basis van gezamenlijke afspraken en visies. De ontwikkeling van een gezamenlijk logo (Bollenstreek – Beleef het), wandel-, sloepen- en fietsknooppuntennetwerken en Belevingstops Trekvaart zijn voorbeelden van projecten, waarbij één gemeente verantwoordelijk was voor de uitvoering in de hele Duin- en Bollenstreek.

Voor 2015 was er al samenwerking met maatschappelijke organisaties, o.a. met ANLV Geestgrond voor het uitrollen van het wandelroutenetwerk, met Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk voor het project Natuurstrand Noordvoort en met Zuid-Hollands Landschap voor Nieuw Leeuwenhorst. Met de Landschapstafel is de samenwerking aangehaald. Diverse ondernemers en stichtingen hebben de sinds 2017 zelf projecten uitgevoerd onder het programma, zoals: Natuurspeeltuinen en Informatiepunt Nationaal Park Hollandse Duinen Nederzandt, Uitkijktoren Tespelduyn, Bloemrijke bermen rotonde Weerlaan-Voltlaan Hillegom, Erf en ommelanden Veldzicht, Blauwe long Overbosch, Entrees Rusthoff, Limes Bubble Barrier. Of medewerking verleend: Visie Uitstraling Duin- en Bollenstreek, Entree N207/N208, Visie Recreëren tussen het Erfgoed en Belevingstops Trekvaart.

Voor sommige projecten zijn contacten gelegd over de (provincie) grenzen heen. Zo hebben ook Haarlem en Leiden Belevingstops gerealiseerd langs de Trekvaart en loopt Noordvoort van Noordwijk naar Zandvoort. De knooppuntennetwerken en TOP's sluiten aan op de nationale netwerken.

Financiering

Vanaf 2010 was regionaal geld (RIF) beschikbaar voor de uitvoering. Tot 2014 hebben een aantal projecten POP2-subsidie verkregen via de provincie. In 2014 en 2015 heeft de provincie Zuid-Holland gebiedsdeals afgesloten met het Cluster Duin- en Bollenstreek onder het Uitvoeringsprogramma Groen (UPG). In 2015 en 2016 heeft de provincie een financiële bijdrage verleend voor het opstellen van het Gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek en de organisatie van de Landschapstafel. Begin 2017 heeft provincie Zuid-Holland de programmasubsidie van € 2,45 miljoen verleend (vastgesteld november 2023) voor de uitvoering onder de provinciale doelen uit de Beleidsvisie Groen (Subsidieregeling gebiedsprogramma's groen = Sgg): a. bevordering van groenbeleving inclusief het vergroten van recreatie in een gebied; en b. stimulering van biodiversiteit.

De gemeenten hebben in 2016¹ een budget van € 1,6 miljoen voor de uitvoering gereserveerd, ieder afzonderlijk. Gemeenten hebben daarnaast projectbudgetten ingezet. In de jaren 2017-2020 hebben de gemeenten geld gestort in een gezamenlijk budget van € 300.000 voor de uitvoering van projecten op het grondgebied van alle gemeenten en programmamanagement. De totale investering van de gemeenten komt sinds 2016 op € 5,1 miljoen en is door de inzet van projectbudgetten veel hoger dan de schatting in 2016. Gemeenten, die grote projecten konden uitvoeren, konden daardoor ook meer subsidie verkrijgen. Dit is de kwaliteit en kwantiteit van de maatregelen ten goede gekomen.

De provincie Zuid-Holland verleent ook jaarlijks subsidies onder de Erfgoedlijnen². Enkele projecten hebben provinciale subsidie verkregen onder een andere subsidieregeling, o.a. ecologische verbindingzones. Sinds 2017 kwam de totale provinciale subsidie naast Sgg uit op een bedrag van € 2,2 miljoen.

Bedrijfsleven en stichtingen hebben sinds 2017 € 2,5 miljoen geïnvesteerd. De grootste bijdragen kwamen van de bouwcombinaties, waarmee Noordwijk(erhout) in

¹ Voor de periode van de eerste drie gebiedsprogramma's zijn alleen financiële cijfers beschikbaar van de totale investering en de regionale bijdrage (RIF), maar niet over de bijdragen uit andere subsidies, derde partijen en gemeenten.

² In de Duin- en Bollenstreek liggen de erfgoedlijnen: Trekvaarten, Landgoederenzone, Atlantikwall en Limes.

de anterieure overeenkomst een extra bijdrage had afgesproken ten bate van de historische tuinen St Bavo en de ecologische zone Offem-Zuid.

Resultaat

In de bijlagen van het Evaluatierapport zijn de uitgevoerde projecten opgenomen. Naast fysieke uitvoering, zijn er ook projecten geweest om een logo te ontwikkelen, de doelen nader uit te werken in visies, en haalbaarheidsstudies en projectplannen op te stellen. De projecten, die Teylingen en Katwijk via de andere clusters hebben gerealiseerd, worden ook benoemd in de bijlagen.

Spin-off

De gemeenten zijn eigenaar van het wandelroutenetwerk Duin- en Bollenstreek. Lisse is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. Holland Rijnland is eigenaar van het fiets- en sloepennetwerk. Alphen aan den Rijn voert het beheer en onderhoud uit.

De gemeenten hebben zich vanaf de start in 2017 aangesloten bij het Nationaal Park Hollandse Duinen i.o. In 2018 heeft het Cluster Duin- en Bollenstreek zich aangesloten bij Groene Cirkel Bijenlandschap.

In 2020 heeft het Cluster Duin- en Bollenstreek het onderzoeksvorstel in het kader van NWO programma 'Living labs voor het herstel van biodiversiteit in het landelijk gebied' van Het Nederlands Instituut voor Ecologie, Radboud Universiteit en HAS Hogeschool ondersteund. Dit onderzoeksproject LivingLab B7 'Met Boeren, Bewoners, Bezoekers en Beleidsmakers werken aan een Betere Biodiversiteit in de Bollenstreek' is gehonoreerd en loopt nog.

In 2023 heeft het Cluster Duin- en Bollenstreek de subsidieaanvraag Samenwerken aan innovatie EIP-Fieldlabs bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) van de Stichting Greenport namens een consortium van telers en kennisinstellingen ondersteund. In het kader van dit Fieldlab Bollenstreek zijn dit jaar pilotvelden gestart in de gemeente Hillegom.